

ԲԱԺԱՆՈՐՈՒ ԱՊՐՈՒԹԻՒՆ

Պաշտոնի համար
Տարեկան 12 մր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի հա-
մար Տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »
Անտրիկայի համար
Տարեկան 3 մր.
Վեցամսեայ 1.50 »
ԿԱՆԻՍԻ ՎՃԱՐԵԼԻ

Պատուցան սոցիալական
երեսին համար 40 սանթիմ
ե. իսկ վերջին երեսի հա-
մար 20 սանթիմ ե. երեքին
աւելի անգամներու համար
20 Օլո զեղը կը լուսայ:

ՇԱՌԹԻՍ

Նախկին և զորակ զրկեչ
Խմբագրութեան հասցեիս

Редакция на вѣстникъ
«Шаржумъ»
Варна.
Redaction du journal
«Charjoum»
Varna (Bulgarie)

Պրոսպեկտի և չին տրուիր
Արտասահմանի համար ձեռքի
(Գ Ի Ն, 20 Ս Ա Ն, Թ Ի Մ)

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
ԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ՉՈՐԵՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱՌԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: Д-ръ Т. Хр. Стояновъ

ԱՊՈՒԹ ԵՒ ԱՏՐԿԱԿԱՆ ՏՐԱՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ օրուայ մեր «Թրքա-
ցոյ հայեր» վերնագրով առաջ-
նորդոյ յօդածը կրկին մի քանի
ապուշներ և ստրուկներ տարբեր
կերպով են ուզում բացատրել.
Ի հարկէ կրկին միամիտներն առ-
ջեւ ազգասէրի պատուը վայելի-
լու համար: Վայ ապուշներ և
թրքահոգի ստրուկներ, ուրեմն
ինչ է ի բ ուզում. ծափահարէ՞ ինք
թրքացոյ հայերին. քաջախ-
բէ՞ ինք, չը յուզվէ՞ ինք այդ ան-
շնչելի արատ բերող արմատակա-
նայէս դաւաճանական քայլի առ-
ջեւ. քարոզէինք որ թուրք
դաւաճան Այդ քարոզը մենք վա-
ղուց ենք արել արդէն հոգով ու
սրտով թուրք հայերին: Իսկ ամ-
բողջ հայութեան թրքանալ քա-
րոզելը թողնում ենք Սուլթանի
հաւատարիմ ստրուկներին և նրա
հայ անուն կրող հրապարակային
լրտեսներին:

ուրիշ դատանութիւն ընդունող
հայերի հետ:

Ուրեմն այդ ապուշներն արամա-
բանութեամբ հայ մամուլը միշտ
պարտաւոր է լուրթեան մէջ պա-
հել հայկական ամեն մի հաւա-
քական դաւաճանութիւն, արա-
տուրբայլ, որովհետեւ հայ որ-
բերի օգնութեան գործը կարող է
թուլանալ:

Ձէ՛, անկարելի է լուր. ան-
կարելի է չը յուզվել, նոյնիսկ
աւելի շատ: քան թէ հազարա-
ւոր հայերի խողովման առջեւ
որովհետեւ կոտորվող հայերը
մեռան իրենց ազգին և դաւա-
նանքին հաւատարիմ, կեանքի
համար ազգութիւն և հատար
չի փոխեցին: Եւ չը վաճառե-
ցին և իրանց նոյնիսկ ոչխարա-
յին մահով հայկական դատին
նպաստեցին:

Իսկ թրքացոյները միայն ան-
պատուութիւն և համաշխարհային
նախատինք բերին սմբողջ քա-
ղաքակիրթ մարդկութեան առ-
ջեւ:

Բայց ի հարկէ ապուշները, թրք-
քահոգի ստրուկ հայ դասակարգը
այս տեսակ բաներ հասկանալ չեն
կարող:

Թեան ասեանը կը պահանջէ թէ վե-
րակազմաւորեն և թէ Իւսչակցու-
թեան հասարակութիւն:

Բնականաբար ասանկ կենսական
խնդրի մը վերաբերող կարծիքներ
չենք կընար իրր պատգամ ընդունիլ-
ամէն անհատ կրնայ ունենալ իր կար-
ծիքները, որ առաւել կամ նուազ իր
ճշմարիտ կողմերը կուեննայ:

Ա.—Պ. յօդուածագիրը չի՞ զգար արդ-
եօք թէ քիչ մը խնդուկ պիտի պատ-
ճառէ ամէն լրջամիտ և ոչ կուսակցու-
մոյ անձերու իր այն առաջարկու-
թեամբ թէ քննութեան ասեան մը
կը պահանջէ նաեւ Դաշնակցութեան
Դաշնակցութիւնը ինչ իրաւունքով
քննութեան ասեան մը կազմէ այն
անձին համար, որուն գործած կարգ
մը դաւաճանութիւնները ինք կը
հաստատէ ու կը հրապարակէ արդէն.
Փաստերով հաստատած ճշմարտու-
թիւնները կրկին հաստատուելու ինչ
պէտք ունի: Այդ պարտքը կրնայ
վերակազմաւորուել և Պ. Արիտա-
րին վրայ: քանի որ անիկայ է մե-
ղադրուողը, և ինք պարտաւոր է իր
հերքման գրեթէ... վերջն պի իր
պատիւը պաշտպանելու՝ անմեղու-
թիւնը գործնապէս երեւան հանելու
համար քննութեան ասեան մը կազ-
մել, եթէ սակայն պատուոյ նշոյլ մը
մնացած է վրան: Եթէ այս պարա-
գային Դաշնակցութիւնը ձեռնպահ
մնայ, այն ասեան միայն իրաւունք
ունինք մեղադրելու. առանց այս
գործնական միջոցին զիմելու Դաշ-
նակցութեան պահանջել արդէն իր
մատուցած ծառայութեան աւելին՝
պարզապէս ծիծաղելի է: Դաշնակցու-
թիւնը, անոր համակրիները, ժողու-
վուրդին լուրջ երիտաւարողութեան
մեծամասնութիւնը շատ լաւ ճանչ-
ցած են Արիտարը. վերակազմաւո-
րները սակայն պարտաւոր են իրենց
կուսքին վրայ անպամ մը վիրաբու-
ժական գործողութիւն կատարել ու
նեխածը նետել, որով սղղը ծանր
պատուահաէ մը փրկած պիտի ըլլան,
եթէ երեք ազգասիրութիւն ունին:
Ես դաշնակցական մը ըլլալէ առաջ
հայ մը պիտի խնդրէի Դաշնակցու-
թեանը որ, քննութեան ասեան մը
կազմելու համար վատնելիք բարոյա-
կան և նիւթական ուժերը յօ-
գուտ հայրենեքին գործածէ, ու
բուն շատ պէտք ունի անիկայ
իր ներկայ ճգնաժամին մէջ, ու
այս միջոց անգամ նախամեծար է
ՏԱՐԱՆ առնուած անձով մը գրադել է,
որ արդէն արտասահմանի մէջ իր մա-
նածը մաներ է, հայկա, եղափոխական
զաղափարները բաւական սարածած
է իրեններուն մէջ...

Թեան ասեանը կը պահանջէ թէ վե-
րակազմաւորեն և թէ Իւսչակցու-
թեան հասարակութիւն:

Բնականաբար ասանկ կենսական
խնդրի մը վերաբերող կարծիքներ
չենք կընար իրր պատգամ ընդունիլ-
ամէն անհատ կրնայ ունենալ իր կար-
ծիքները, որ առաւել կամ նուազ իր
ճշմարիտ կողմերը կուեննայ:

Ա.—Պ. յօդուածագիրը չի՞ զգար արդ-
եօք թէ քիչ մը խնդուկ պիտի պատ-
ճառէ ամէն լրջամիտ և ոչ կուսակցու-
մոյ անձերու իր այն առաջարկու-
թեամբ թէ քննութեան ասեան մը
կը պահանջէ նաեւ Դաշնակցութեան
Դաշնակցութիւնը ինչ իրաւունքով
քննութեան ասեան մը կազմէ այն
անձին համար, որուն գործած կարգ
մը դաւաճանութիւնները ինք կը
հաստատէ ու կը հրապարակէ արդէն.
Փաստերով հաստատած ճշմարտու-
թիւնները կրկին հաստատուելու ինչ
պէտք ունի: Այդ պարտքը կրնայ
վերակազմաւորուել և Պ. Արիտա-
րին վրայ: քանի որ անիկայ է մե-
ղադրուողը, և ինք պարտաւոր է իր
հերքման գրեթէ... վերջն պի իր
պատիւը պաշտպանելու՝ անմեղու-
թիւնը գործնապէս երեւան հանելու
համար քննութեան ասեան մը կազ-
մել, եթէ սակայն պատուոյ նշոյլ մը
մնացած է վրան: Եթէ այս պարա-
գային Դաշնակցութիւնը ձեռնպահ
մնայ, այն ասեան միայն իրաւունք
ունինք մեղադրելու. առանց այս
գործնական միջոցին զիմելու Դաշ-
նակցութեան պահանջել արդէն իր
մատուցած ծառայութեան աւելին՝
պարզապէս ծիծաղելի է: Դաշնակցու-
թիւնը, անոր համակրիները, ժողու-
վուրդին լուրջ երիտաւարողութեան
մեծամասնութիւնը շատ լաւ ճանչ-
ցած են Արիտարը. վերակազմաւո-
րները սակայն պարտաւոր են իրենց
կուսքին վրայ անպամ մը վիրաբու-
ժական գործողութիւն կատարել ու
նեխածը նետել, որով սղղը ծանր
պատուահաէ մը փրկած պիտի ըլլան,
եթէ երեք ազգասիրութիւն ունին:
Ես դաշնակցական մը ըլլալէ առաջ
հայ մը պիտի խնդրէի Դաշնակցու-
թեանը որ, քննութեան ասեան մը
կազմելու համար վատնելիք բարոյա-
կան և նիւթական ուժերը յօ-
գուտ հայրենեքին գործածէ, ու
բուն շատ պէտք ունի անիկայ
իր ներկայ ճգնաժամին մէջ, ու
այս միջոց անգամ նախամեծար է
ՏԱՐԱՆ առնուած անձով մը գրադել է,
որ արդէն արտասահմանի մէջ իր մա-
նածը մաներ է, հայկա, եղափոխական
զաղափարները բաւական սարածած
է իրեններուն մէջ...

Այդ չափ էլ բարոյական անկում,
այդ չափ էլ անորակելի ստրուկ-
ութիւն... Վասպուրականի նահան-
գում չորս հարիւր հայեր թրքա-
նում են. այդ վատ ու զլւելի
քայլը կարող է ազետաբեր լինել
ամբողջ Վասպուրականի հայու-
թեան համար. հայերը կարող են
վարակվել, թուրք կառավարու-
թիւնը կարող է քաջախբել նոյն
միջոցներով հայութիւնը թրքա-
ցընելու մէջ, ինչպէս արդէն ու-
րոշել է Տիգրանակերտի և Խար-
բերդի նահանգներում գործադ-
րել, և այդ բոլոր վտանգների
առջեւ պէտք չէ յուզվել. պէտք
է աչք գոցել: Չը պէտք է աչե-
տաւոր վտանգը մատնացոյց ա-
նել, որովհետեւ թրքացոյ հայ-
կական գունտը Վասպուրականի
է, իսկ Վառնայում Վասպուրա-
կանի Որբախնամ ընկերութիւն է
կազմվել:

Ինչ կապ ունի Որբախնամ ըն-
կերութիւնը թրքացոյ, ստակով

Շարժումը դրացի կիսաշարժու-
թեթիւն 22 թիւին մէջ ընդարձակ
նամակ մը կարգացի: Այդ նամակը
որուն հեղինակը ով որ ալ ըլլայ
գայն հիւրընկալող խմբակիրին մին-
չեւ հիմա գրածներէն շատ աւելի լըր-
ջութեան գրողը ունէր: Լաւ խօսիլ
գիտցողին պէտք է իր հակցած
լեզուովը պատասխանել, թէեւ պա-
տասխանուածը ըլլայ հիմնովին հա-
կառակ արտայայտուած զաղափարնե-
րուն: Ասոր համար կուզեմ երկու
խօսք ընել, եթէ հաճիք սակայն
հիւրընկալել Շարժումի մէջ:

Նամակին առջի պարբերութեան մէջ
կէտ մը ուշադրութիւնս գրաւեց.
ու ես չեմ ուզեր լուռ անցնիլ.— Նա-
մակը «Հնչակեան մը» (*) ստորագրու-
մով կը շարունակէ յամարիլ

Թեան ասեանը կը պահանջէ թէ վե-
րակազմաւորեն և թէ Իւսչակցու-
թեան հասարակութիւն:

Բնականաբար ասանկ կենսական
խնդրի մը վերաբերող կարծիքներ
չենք կընար իրր պատգամ ընդունիլ-
ամէն անհատ կրնայ ունենալ իր կար-
ծիքները, որ առաւել կամ նուազ իր
ճշմարիտ կողմերը կուեննայ:

Ա.—Պ. յօդուածագիրը չի՞ զգար արդ-
եօք թէ քիչ մը խնդուկ պիտի պատ-
ճառէ ամէն լրջամիտ և ոչ կուսակցու-
մոյ անձերու իր այն առաջարկու-
թեամբ թէ քննութեան ասեան մը
կը պահանջէ նաեւ Դաշնակցութեան
Դաշնակցութիւնը ինչ իրաւունքով
քննութեան ասեան մը կազմէ այն
անձին համար, որուն գործած կարգ
մը դաւաճանութիւնները ինք կը
հաստատէ ու կը հրապարակէ արդէն.
Փաստերով հաստատած ճշմարտու-
թիւնները կրկին հաստատուելու ինչ
պէտք ունի: Այդ պարտքը կրնայ
վերակազմաւորուել և Պ. Արիտա-
րին վրայ: քանի որ անիկայ է մե-
ղադրուողը, և ինք պարտաւոր է իր
հերքման գրեթէ... վերջն պի իր
պատիւը պաշտպանելու՝ անմեղու-
թիւնը գործնապէս երեւան հանելու
համար քննութեան ասեան մը կազ-
մել, եթէ սակայն պատուոյ նշոյլ մը
մնացած է վրան: Եթէ այս պարա-
գային Դաշնակցութիւնը ձեռնպահ
մնայ, այն ասեան միայն իրաւունք
ունինք մեղադրելու. առանց այս
գործնական միջոցին զիմելու Դաշ-
նակցութեան պահանջել արդէն իր
մատուցած ծառայութեան աւելին՝
պարզապէս ծիծաղելի է: Դաշնակցու-
թիւնը, անոր համակրիները, ժողու-
վուրդին լուրջ երիտաւարողութեան
մեծամասնութիւնը շատ լաւ ճանչ-
ցած են Արիտարը. վերակազմաւո-
րները սակայն պարտաւոր են իրենց
կուսքին վրայ անպամ մը վիրաբու-
ժական գործողութիւն կատարել ու
նեխածը նետել, որով սղղը ծանր
պատուահաէ մը փրկած պիտի ըլլան,
եթէ երեք ազգասիրութիւն ունին:
Ես դաշնակցական մը ըլլալէ առաջ
հայ մը պիտի խնդրէի Դաշնակցու-
թեանը որ, քննութեան ասեան մը
կազմելու համար վատնելիք բարոյա-
կան և նիւթական ուժերը յօ-
գուտ հայրենեքին գործածէ, ու
բուն շատ պէտք ունի անիկայ
իր ներկայ ճգնաժամին մէջ, ու
այս միջոց անգամ նախամեծար է
ՏԱՐԱՆ առնուած անձով մը գրադել է,
որ արդէն արտասահմանի մէջ իր մա-
նածը մաներ է, հայկա, եղափոխական
զաղափարները բաւական սարածած
է իրեններուն մէջ...

Թեան ասեանը կը պահանջէ թէ վե-
րակազմաւորեն և թէ Իւսչակցու-
թեան հասարակութիւն:

Բնականաբար ասանկ կենսական
խնդրի մը վերաբերող կարծիքներ
չենք կընար իրր պատգամ ընդունիլ-
ամէն անհատ կրնայ ունենալ իր կար-
ծիքները, որ առաւել կամ նուազ իր
ճշմարիտ կողմերը կուեննայ:

Ա.—Պ. յօդուածագիրը չի՞ զգար արդ-
եօք թէ քիչ մը խնդուկ պիտի պատ-
ճառէ ամէն լրջամիտ և ոչ կուսակցու-
մոյ անձերու իր այն առաջարկու-
թեամբ թէ քննութեան ասեան մը
կը պահանջէ նաեւ Դաշնակցութեան
Դաշնակցութիւնը ինչ իրաւունքով
քննութեան ասեան մը կազմէ այն
անձին համար, որուն գործած կարգ
մը դաւաճանութիւնները ինք կը
հաստատէ ու կը հրապարակէ արդէն.
Փաստերով հաստատած ճշմարտու-
թիւնները կրկին հաստատուելու ինչ
պէտք ունի: Այդ պարտքը կրնայ
վերակազմաւորուել և Պ. Արիտա-
րին վրայ: քանի որ անիկայ է մե-
ղադրուողը, և ինք պարտաւոր է իր
հերքման գրեթէ... վերջն պի իր
պատիւը պաշտպանելու՝ անմեղու-
թիւնը գործնապէս երեւան հանելու
համար քննութեան ասեան մը կազ-
մել, եթէ սակայն պատուոյ նշոյլ մը
մնացած է վրան: Եթէ այս պարա-
գային Դաշնակցութիւնը ձեռնպահ
մնայ, այն ասեան միայն իրաւունք
ունինք մեղադրելու. առանց այս
գործնական միջոցին զիմելու Դաշ-
նակցութեան պահանջել արդէն իր
մատուցած ծառայութեան աւելին՝
պարզապէս ծիծաղելի է: Դաշնակցու-
թիւնը, անոր համակրիները, ժողու-
վուրդին լուրջ երիտաւարողութեան
մեծամասնութիւնը շատ լաւ ճանչ-
ցած են Արիտարը. վերակազմաւո-
րները սակայն պարտաւոր են իրենց
կուսքին վրայ անպամ մը վիրաբու-
ժական գործողութիւն կատարել ու
նեխածը նետել, որով սղղը ծանր
պատուահաէ մը փրկած պիտի ըլլան,
եթէ երեք ազգասիրութիւն ունին:
Ես դաշնակցական մը ըլլալէ առաջ
հայ մը պիտի խնդրէի Դաշնակցու-
թեանը որ, քննութեան ասեան մը
կազմելու համար վատնելիք բարոյա-
կան և նիւթական ուժերը յօ-
գուտ հայրենեքին գործածէ, ու
բուն շատ պէտք ունի անիկայ
իր ներկայ ճգնաժամին մէջ, ու
այս միջոց անգամ նախամեծար է
ՏԱՐԱՆ առնուած անձով մը գրադել է,
որ արդէն արտասահմանի մէջ իր մա-
նածը մաներ է, հայկա, եղափոխական
զաղափարները բաւական սարածած
է իրեններուն մէջ...

(*) Հակառակ քանի քանի անգամ
վերակազմաւորել իր անունը փոխելու,
հիմա ալ կը շարունակէ յամարիլ

Ե. Հ.

պէս ըսի, չեզոք, ուղղամիտ եւ օրէնսգէտ անձերէ բազմացած: Արդեւք ալ աւելի մեծ ծառայութիւն մը ըրած չի՞ պիտի ըլլար. երբ հաճէր այս երեք յատկութիւնները իրենց վրայ փայլեցնող անձեր ցոյց տար մեզ. իրօք ունի՞նք մենք ասանկներ: Եթէ ժողովուրդին մեծամասնութեան համակրութիւնը վայելող քանի մը ըլլա՞միտ անձեր կան, անոնք ալ կամքաստանեն Արփիարը, օր. Տեար Չերազը: Ի՞նչու անտեսուած է այս կարեւոր կէտը:

Գ.—Կըսուի թէ Պ. Արփիարը ամբաստանողներէն առաջինը եղաւ Պ. Մեղքօն Կիւրճեան. ու Պ. Արփիարը Հայրենիք լրագրի միջոցով ամբաստանողը պատուոյ ասեանի կանչեց, իսկ Պ. Կիւրճեան խոյս տուաւ: Հոս ալ Պ. Յօղուածագիրը իրերու ներքինը ամենեւին նկատողութեան չէ առած, Պ. Կիւրճեանի Պօլսոյ մէջ պատուոյ ասեանի մը չի ներկայանալը զատապարտելէ աւելի պէտք է գովել. երբ նկատողութեան ատենուի որ, գիտացինք Արփիար մըն է. անձ մը որ մազմեկեր, փաշաներ, լրտեսներ եւ սպառնալիքներով կաշառուած լրագիրներ ունի իրեն ծառայող: Ասանկ հանգամանքներու տակ արձակուելիք վճիռ մը անշուշտ արգար չէր կրնար ըլլալ Արփիարին հակառակորդին, ու Կիւրճեան իրաւացի ըլլալով մէկանդ չեմ գիտեր ո՞ր անկիւնը պիտի փրատէր: Եթէ Արփիար իր արդարութեան վրայ վստահ էր, կրնար նոյնչափ արտասանմանի մէջ ալ կազմել այդ պատուոյ ասեանը, մինչդեռ ինք այդ չըրաւ, ու Կիւրճեանի հասցէին սկսաւ ցեխ շարտել, հայհոյանքներ, զրպարտութիւններ սեղացնել:

Դ.—Իբր թէ Դաշնակցական գործակալի մը խօսքերը մէջ կը քերտուի եւ այդ խօսքերը կը վերագրուի առ հասարակ տէն գործակատարի: Թող ներտուի եթէ այդ կտորին ճշմարտութեանը վրայ կասկածիմ, որովհետեւ մինչեւ հիմա ի՞նչքան խօսքեր չեն խեղաթիւրուած, ի՞նչ զրպարտութիւններ չեն եղած կարգ մը չեզոք հոշակուածներու... կողմէ: Թող որ այդ խեղաթիւրուած խօսքերն իսկ ճշմարտութիւն մը պարունակելէ հետո չեն: — Այո՛, եթէ Արփիարը ան-

կեղծ էր, կը սիրէր իր ազգը, կը սիրէր յեղափոխութիւնը, վայրկեան մը լարուած մտքերը խաղաղեցնելու համար, գործերը կնճոռուածնէ ազատելու համար պարտաւոր էր եւ պէտք էր հեռանար, երբ մանաւանդ չորս կողմէն կը պոսային թէ ինք է ամէն բանի խոչնդորը:

Ե.—Յարգելի յօդուածագիրը կըսէ թէ Դաշնակցութիւնը իր սօքիմէնտները միայն Պ. Ճանկիւրճեանին ցոյց տուած է, իսկ վերակազմաւորներուն ոչ: Կերեւայ թէ կը փափաքէին սօքիմէնտները վերակազմաւորներուն ռաքը տանիլ: Բէ որքան ճիշդ է եւ ջուր կը վերցնէ յօդուածագրին այս դիտողութիւնը՝ պետք է հարցնել Պ. Ճանկիւրճեանին, եւ լաւ կըլլայ նաեւ Դրօշակի լուծածին միտքեան ինչորիւն վերաբերած կտորը լաւ մը աչքէ անցնել:

Զ.— Դաշնակցութեան փաստերը ու չհրապարակ ելիւրը բաւական մեծ յանցանք մը կը նկատուի ու կը հեղինուի. աւելի լաւ կըլլայ Դրօշակի վերջին լուծածը աչքէ անցնել ու պատճառներուն տեղեկանալ:

Է.—Արփիարը Տրէյֆիւսի մը հետ կը համեմատուի: Երկու հակառակ ծայրեր: Իբր թէ Արփիար ալ Տրէյֆիւսի պէս անմեղ ու անկեղծ եղած ըլլար, մինչդեռ Ճիզուիթներու պեան է: Բայց պէտք չէ մոռնալ որ, Տրէյֆիւս միշտ մաքսոնցաւ, բողոքեց, իր անմեղութիւնը հաստատելու չի վարանեցաւ եւ իյօք անմեղ էր. եւ նոյն իսկ իրեն ներողութիւն չնորհուիին ալ իր արժանապատուութեան դէմ գտաւ ու քննութիւն պահանջեց. ո՞ր է այս բարեմասնութիւններէն զոնէ մէկը Արփիարին քով:

Ը.—Վերջապէս Պ. յօդուածագիրը ժողովուրդին ալ կազմաբար էր որ ազգու կերպով քննութիւն պահանջէ. շատ լաւ կըլլայ եթէ ժողովուրդը մէկ անգամ զարկ իրականացնելու կարող ըլլայ եւ քանի մը ինքնակոչ ժողովուրդի պաշտպաններուն... վայրահաջութեանց տեղի չի տայ: Բայց տեսնե՞ք Արփիարը ի՞նչ հերքմիտով պիտի գրէ, որուն օժանդակելու համար այս տեղի մէկ-երկու Արփիարականներուն աշխատութիւններն ալ գնահատելի են շիտակը... Ազատ

են գրել, մենք սիրով կը կարդանք. թէ եւ շուտով համոզուողներէն չըլլանք. իսկ ճշմարտութեան պաշտպաններուն գրիչը բանճար չի քաղեր, անոնք ալ կը պատասխանեն ի՞նչ պատասխանելու արժանի բան մը դուրս բերէ Մարտը: Այսպէս թէ այնպէս, Արփիարի ճակատին դրոշմուած խորանը ճկուն եւ սուս ու պատիր գրութիւնները չէ որ պիտի մաքրեն, այլ իր պատիւը պաշտպանելու համար իր կողմէ կազմուած քննութեան ատենուի մը սալիք վճիռը: Կը սպասենք...

Դաշնակցական մը
Ֆիլիպս, 5 Ապրիլ

ՄԻ ԱՆՈՐԱԿԵԼԻ ՎԱՐՍՈՒՆԻՔ

Լինում են այնպիսի հանգամանքներ որ անհատին որչափ էլ հայհոյիս եւ նախատինքներ թափեալ զիւրի, չես կարող նրան դիպչել, որովհետեւ հայհոյվողը եւ անարգվողը բաձարձակ արդար է. իսկ շատ անգամ էլ ընդհակառակը լոկ չոր փաստերի պարզ ու ճշգրիտ պատմութիւնը աւելի զօրաւոր կերպով է ներկայացնում պախարակելի մարդու ստոր էութիւնը, քան ամենաձանր հայհոյանքները եւ նախատինքները:

Մարդը իր գործերով է դատվում: Եւ արաթ օրւայ տեղական մի թերթի մէջ ինձ մի յօդուած ցոյց տուին որ գրված էր իմ յարգելի բարեկամ եւ մասնագէտ արհեստակից Դոկտոր Յ. Ս. Փափաղեանի դէմ. յօդուածին կցված էր նաեւ վերջերս Բարձրագոյն Թժշկական Խորհրդի Լոզմից Դոկտորին եղած յանդիմանութիւնը:

Մի րոպէ մէկ կողմ լծողներով թէ ո՞ր ստաիճան արդարացի էր Թժշկական Խորհուրդի յանդիմանութիւնը եւ այն թէ արդեօք

Խորհուրդը ստիպուած չը պիտի լինի ետ առնել Դոկտոր Փափաղեանին ուղղած յանդիմանութիւնը, վերջինի բողոքը եւ բացատրութիւնները ստանալուց յետոյ՝ ինչպէս պատահեցաւ Դոկտոր Արամեանի յայտնի խնդրի մէջ, ցոյց տանք ընթերցողին այդ յանդիմանութեան բուն շարժառիթը եւ միակ պատճառը. վստահ ենք որ ընթերցողը երեւակայել չէ կարող, որովհետեւ թէ անհաւատալի է եւ թէ հայ աւուան անպատուարի, բայց զժրպարտար անհերքելի իրօշուտութիւն:

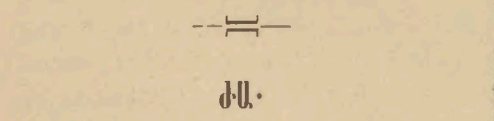
Նոյն այդ թերթի խմբագիր Յ. Գուրպէթեանի համար է որ այժմ Դոկտոր Փափաղեանը յանդիմանվում է:

Ահա իրողութիւնը: Անցեալ օգոստոսին՝ փորհարուած թիւնից հիւանդանում է Յ. Գուրպէթեանի զուգար. Գուրպէթեան հրաւիրում է Դոկտ. Սերոբեանին, որ այն միջոցին վառնա էր գրանվում, որպէս զի պարմանէ իր երեխան. Դոկտ. Սերոբեան Բուրգարիայում բժշկուելն անելու արտօնութիւն չունենալով, խնդրում են Դոկտ. Փափաղեանից Սերոբեանի զեղազիրը ստորագրելու. Դոկտ. Փափաղեան ամենայն սիրով մատուցանում է այդ ծառայութիւնը Գուրպէթեանին, նա մանաւանդ որ փոքրիկ հիւանդը ատամները հանելու տարիքների մէջ էր եւ հիւանդութիւնը հաւանորէն զրանից էր ստանձնել:

Քաղաքային բժիշկը իմանալով այդ զեղազիրի դոյութիւնը եւ ենթադրելով որ Դոկտ. Փափաղեանը ներքին հիւանդութիւններ էլ է գարմանում, գրասր կերպով հարցնում է թէ «ինչ հիման վրայ գոյք ձեզ «Դոկտոր» եւ այն էք անւանում, երբ դուք միայն

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Վ Ա Ն

ՄԵՈՅ ԱՆՈՐԱԿԵԼԻ ԱՆՅՔԵՐ, ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ ՅԵՏՈՅ, ՈՒ ՅԵՂԱՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ՆՐԱԳՈՒՄ

Սյդ պատճառու փոխանակ լայն ծաւալ առնելով ճիւղաւորուելու, ընդհակառակը սաղմային վիճակի մէջ փակուած կը մնային. եւ դեռ այդ թուականներին ո՞ր է յեղափոխական կուսակցութեան մը ծրարութիւն չունէր, որ որոշ եւ առաջ գնալիք ծրագիր մը դուրս բերելով այդ փոքրիկ եւ անջատ ուժերն ի մի ձուլելով մէկ մարմին ընէր եւ մի ուղղութեամբ առաջնորդէր:

Լեւոն վարժապետը՝ 1884 թուականէն սկսեալ, իր կազմակերպած խումբերու գլուխը անցնելով՝ ուղղութիւն տալու համար չի վարանեցաւ, իր սովորեւ ու հաստատ կամքով, ամէն տեսակ խոչընդոտներու դիմադրել անկէ գալիք հետեւանքն յանձն առնելով:

Միեւնոյն ժամանակ կը նախատեսէր որ օր մը չէ օր մը յեղափոխական կուսակցութիւններ ծագում առնելով դուրս պիտի գային, լայն եւ շրջանայեաց ծրագրով մը գործելու. այդ յոյսն էր որ կը քաջալերէր այդ քաջարի վարժապետն եւ իր ընկերներն, եւ այսպիսով մինչեւ 1886 թուական շարունակելով տեսան որ «Արմենական» կուսակցութիւն մը ծագում առած է:

Սյդ թերութիւնը լեցնելու, եւ դործօն ուղղութիւն մը տալու համար ամենէն առաջ չի վարանեցաւ Փորթուքալեան հայրը տալ, եւ «Հայրենասիրական» ծրագիր մը պատրաստելով դուրս բերաւ. ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէր այդ ծրագրին, եւ դեռ կը սպասէ, որու մինչեւ ցարդ հեռքն իսկ չերեցաւ Հայաստանի ո՞ր է դաւաճներու եւ թէ նահանգներու մէջ, Վասպուրականէն ի դատ: Սյդ ծրագրին Վասպուրականի մէջ փակուելն հայ ժողովրդեան այն եզրակացութեան բերաւ թէ, ինչպէս իւրաքանչիւր պատու իրեն համար պարտաստուած պայմանագրութեան մը անհրաժեշտ պէտքն ըզգաց, եւ առժամանակեայ ձեւով ինքն իր մէջ պատրաստեց. եւ այն ուղղութեամբ

սկսաւ ընթանալ, նմանապէս ալ վան իր շրջականերով այդ Հայրենասիրական ծրագրին անհրաժեշտութիւնը զգալով, հիւրընկալեց իր մէջ, եւ իրրեւ աւանդ պահելով, չուզեց կամ չը գիտցաւ ընդլայնել, գոնէ իր մօտակայ դաւաճներու մէջ մտցնելով. օրինակ Պիթլիս, Մուշ, Տիգրանապոլիս եւ այլն եւ այսպէսով այդ ծրագիր հայոց համար անպէտք թուելի մը կտոր նկատուելով, իր ազդեցութիւնը կորսնցուց, եւ մեռած տառ մը մնաց. եւ այդ պատճառաւ մինչեւ ցայսօր հայ ժողովուրդը հակակրութեամբ մը վարուած է դէպի այդ վիժած անպէտ թուելի. եւ պիտի վարուի:

Չի մոռնանք յիշատակել աստ թէ՛ ծրագրին որչափ որ Վասպուրականի համար միմիայն ստեղծուած մնաց, այսու ամենայնիւ յիշեալ կուսակցութեան անկեղծ գաղափարական առաքելներն, հետզհետէ Մշոյ կազմերն եւս կսկսին շրջապայել, որպիսիք էին, Գօրջիւսն, Արքիպասեան, Թէրզէմէզեան, Վարդան, Յովհաննէս եւ շատ մը այսպիսիներ:

Ժողովուրդը մեծ յոյս ունէր ատանց երեւնալու վրայ. իրեն առջեւ գծուած փշոտ ուղին է առաջնորդելու

ուժեղ ձեռքի մը պէտքը կը զգար, այդ եւս նորեկներէն կակնկալէր. ուստի այդ առթիւ աստուց երեւումով խանդավառ ոգեւորութիւն մը կը տիրէր. իրարու ուրախութեան լուրեր կը հաղորդէին, Բայց աւագ, ինչ որ ժողովուրդը կը մտածէր, ու կը սպասէր, իրականութիւն չը գտաւ, պահ մը իր յուսախափ ըլլալն զգալով, յետ քաղաքեացաւ. իսկ այդ յեղափոխական առաքելներն փոխանակ իրենց գաղափարի վեճ սկզբունքը ժողովրդեան մէջ տարածելու ու կուսան մը ստեղծելու, ընդհակառակն պարզ ճամբորդութիւն ընելով մէջէն անցան. պզտիկ հեռք մը իսկ չը թողով:

Լյդ տարտամ ու անորոշ վիճակը քաջկուռեցաւ մինչեւ 89—90 թուականներ. նոյն ժամանակը Հիլիակ եւ Գօրջիլի կուսակցութիւնները մէջտեղ ելնելով սկսան գործել. եւ միանգամայն պէտք զգացին գործողութեան վայրերը ընդունակ, հեռատես եւ լաւ զարգացած մարդիկ զրկել, ժողովուրդը յեղափոխական լայն նորոշ ծրագրով մը կազմակերպելու: Թէք ու զէմ գործողութեանց ուղղութիւն տալու համար, կովկասի Դաշնակցութեան մայր պիւնտի կողմ

ատամնաբույժ էք» . Դեկտ. Փա-
 փաղեան շատ իրաւացի կերպով
 պատասխանում է թէ՛ Բուլղարիայի
 և ուրիշ երկիրներէ մէջ «Դոկ-
 տոր» տիպոսը կրում են «բարձ-
 րագոյն կրթութիւն» ստացած ա-
 մէն մի բժիշկ, լինի ընդհանուր
 հիւանդութիւններէ բժիշկ, թէ
 ատամնաբույժ, թէ նոյնիսկ անաս-
 նաբույժ, Իսկ եթէ իրաւաբանա-
 կան տեսակէտից վերցնենք իրն-
 դիրը, այդ պարագայում շատ
 բժիշկներ գլխաւորապէս Ռուսաս-
 տանում աւարտածները ինչպէս և
 ինքը քաղաքային բժիշկը՝ և
 նոյնիսկ բժշկան վարչութեան դի-
 րէկտորը Դոկտորի գիտական ուս-
 տիճանը չունեն *médecin* ներ են
 և ո՛չ թէ *docteur en médecine*,
 սակայն շարունակ Դոկտոր են
 ստորագրում և քանի նրանք չը
 դադարեն այդ տիպոսը գործա-
 ծելուց, ինչպէս և բոլոր բուլ-
 գար ատամնաբույժները, Դոկտոր
 Յ. Ս. Փափաղեանն էլ հաւասար
 իրաւունք ունի ինքն էլ գործա-
 ծել նոյն տիպոսը :

Դոկտոր Փափաղեանի լիովին
 իրաւացի պատասխանը շատ ա-
 խորժելի չէ երեւում քաղաքային
 բժիշկին և վերջինս գանգատվում
 է Բժշկական Խորհրդին աւել-
 ցնելով Յ. Գուրպէթեանի զա-
 ւակի համար ստորագրած դեղա-
 գրի խնդիրը :

Բժշկական Խորհուրդը մոռա-
 նալով իր տարրական պարտակա-
 նութիւնը՝ մեղադրեալից բա-
 ցատրութիւն պահանջել և վստա-
 հելով քաղաքային բժշկի տուած
 կիսատ անգլեկութիւններին՝ հապ-
 ճէպով յանդիմանելու որոշումն է
 ասլիս, որը թերեւս չուտով ինքը
 իր ձեռքով պէտք է շնչէ, որով-
 հետեւ յանդիմանութեան երեք
 կէտերի մէջ էլ Դոկտոր Փափաղ-
 եան անմեղ է :

1. Դոկտ. Փափաղեանը, ինչ-
 պէս լաւ յայտնի է հասարակու-
 թեանը, երբէք «բէկլաճ»ներ չէ
 տարածել, երբէք ինքնագով
 յայտարարութիւններ չէ տպագ-
 րել տվել : «Դոկտոր» տիպոսը
 կրելը ընդունված սովորական ի-
 րաւունքն է : Բժշկական Խոր-
 հուրդը քաղաքային բժշկի կրճա-
 տած խօսքերից սխալվելով չի
 հետաքրքրվել ստուգելու որ
 «Դոկտոր Փափաղեան» անունից
 անմիջապէս՝ յետոյ յայտարարու-
 թիւններէ մէջ գրված է «ատամ-
 նաբույժ» և կարծել է թէ թէ
 Դոկտոր Փափաղեանը իրեն ընդ-
 հանուր հիւանդութիւններէ Դոկ-
 տոր է հռչակելիս եղի :

Յ. Գուրպէթեանի զաւակի հա-
 մար ստորագրուած դեղագիրը ա-
 ւելի ևս համոզել է Բժշկական
 Խորհրդին այդ սխալ կարծիքի
 մէջ :

2. Դոկտոր Փափաղեան երբէք
 չէ դարձանել ընդհանուր ցաւերի
 բժիշկներին վերապահեալ հի-
 ւանդութիւններ և եթէ ստորա-
 գրել է Յ. Գուրպէթեանի զաւակի
 համար Դոկտոր Սերոբեանի դե-
 ղագիրը ու այդպէսով թերեւս
 փրկել նրա զաւակը, այժմ Դոկ-
 տոր Փափաղեան անշուշտ իր ա-
 րած բարիքի և մատուցած ծա-
 ռայութեան փոխարէն երախտա-
 գիտական արտայայտութիւնն է որ
 հնձում է այդ հռչակաւոր երախ-
 տագէտ իմբագիր Յ. Գուրպէթ-
 եանի կողմից :

Յանդիմանութեան 3-րդ կէ-
 տը այն է թէ՛ բարձրագոյն
 Բժշկական Խորհուրդը Դոկտոր
 Փափաղեանի իր արժանապատու-
 թիւնը բարձր պահելը և պաշտո-
 նական բժշկի առջեւ շտորա-
 նալը, վերաւորական է անա-
 նում :

Եթէ մի օր Դոկտոր Փափաղ-

եանի փոխանակած պաշտօնական
 նամակները լայս տեսնեն, այն
 ժամանակ ամէն մարդ կը համոզ-
 ուի թէ նրանց մէջ ո՛չ միայն
 նախատական բան չկայ, այլ ընդ-
 հակառակը պատիւ են ընդուն-
 յայ անւանը :

Իյո՛, Դոկտոր Փափաղեանի նա-
 մակները և ընթացքը պատիւ են
 բերում հայ անւանը . իսկ Յ.
 Գուրպէթեանի բռնած ընթացքը
 և փողոցներից անստորագիր բաց
 նամակներ ժողովելը թող
 հասարակութիւնը գնահատէ :

ԴՕԿ. Ա. ԱՔԱՔԷԿԵԱՆՑ
 Վառնա, 24 Ապրիլ

ՅԱՅՏԱՐՍՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղւոյս հայ իգական սեռը ար-
 գէն մասնակցած ըլլալով «Վաս-
 պուրականի» Որբախնամ ընկե-
 րութեան, որոշած է ըստ կազ-
 մական կանոնագրի ընդհանուր
 ժողով կազմել, որու օրակարգը
 պիտի ըլլայ զորժ. ժողովոյ ընա-
 ըութիւն :

Ուստի կը հրաւիրենք որ ամէն
 մասնակցող, և մասնակցելու փա-
 փագողներ ներկայ գտնուին կի-
 րակի ապրիլ 30 ժամը 10—11
 աղգային վարժարանի օրիորդաց
 շէնքին մէջ :

Ի դիմաց Որբախնամ Ընկ.
 Անդամահիներու

Ա. Ամիրխանեանց	Ա. Ազնաւորեան
Պ. Յ. Բարսաւեան	Ի. Նորիկեան
(Կնիք)	Ի. Պալմեան
- Վառնա, 24 Ապրիլ

—)(—)

մէն 1890 թուականի սկիզբները,
 Արարպաղցի Միխայի անունով մէկը,
 քանի մը մշտնջենքու առաջնորդու-
 թեամբ գէպի Մշոյ կողմերը դրկեցին որ
 ձանապարհորդութեան միջոցին Պու-
 լանըրի գաւառը հանդիպելով Լեւոն
 վարժապետի հետ տեսակցութիւն մը
 կուենայ . և իրարու հետ երկար
 բանակցելէ յետոյ համաձայնութիւն
 կը գոյանայ . Լեւոն իր մի քանի
 սարուան կազմակերպութեանց մէջ
 եղած հաշիւներն ներկայացնելով ան-
 պայման կերպով կը յարի Դաշնակ-
 ցութեան :

Հիմակ Պուլանըրի գաւառի կուսակ-
 ցական խնդիրներն կարգադրելէ յետ-
 տոյ Մուշ անցաւ . այդտեղ խնդիրը
 ճիւղաւորուելով, ինչ ինչ պատճառա-
 չի կրցաւ բան մը ընել . այսու հար-
 կադրուեցաւ յետ վերադառնալ . տա-
 նելով իր հետ ժողովրդեան ներքին
 կազմակերպութեանց տեղեկագիրը :

Ժողովուրդին գէպի յեղափոխու-
 թիւն փարբլին և ողևորութիւնը
 կովկասի մայր պիւսօն ի նկատի առ-
 նելով, նոյն թուականին, քանի մը
 ամիս յետոյ, կրկին Բ. Ա. անունով
 մէկը, Միխայիի սեղ կարգելով, ուրիշ
 չորս ընկերներով ուղարկեց . անոնք
 մինչև Մանազկերտ գաւառ Տիրիք

հայ գիւղ հասնելով, Մկրտիչ աղա
 կիրակոսեանի կողմէն կը հիւրընկալ-
 ուին . Մկրտիչի եղբայր Սրթին այդ
 բանը լսելով, շուտ մը կատարու-
 թեան մատնելու համար, երկու մար-
 դիկ ձանապարհ կը հանէ, մէկ Մա-
 նազկերտի գայմագամին, իսկ միւսը
 Պուլանըրի գայմագամին երթալ լուր
 տալու : Յիշեալ երկու գայմագամները,
 այդ անակընկալ գէպը լսելուն պէս,
 առանց վարանման, երկեղյեան գէմ,
 Տիրիք գիւղ կը պաշարեն . Արշակ իր
 երեք ընկերները և Մկրտիչ աղան
 կը ձերբակալեն և Մուշ կը զրկեն .
 Եղբայրը՝ իր եղբոր գաւաղորութեան
 գոհ երթալով, կրկին Դաշնակցու-
 թիւնը Մշոյ նկատմամբ իր նպատա-
 կին չի կրցաւ հասնիլ :

Արտասահմանէն անցած յեղափո-
 խականներու մասին կատարու-
 թիւնը մեծ մատանջութեան էր
 մասնուած, որով միջոցներ ձեռք առ-
 նելով, շատ մը դաւաճաններ գորս
 ընտաւ . իսկ այդ յուրապական զերա-
 կատար վարձկաններ, կառավարու-
 թեան համակրութիւնն իրենց կողմ
 գրաւելու համար, հրապարակի վրայ
 ամենէն կարեւոր ձանչուած գէմքեր՝
 իրբև զիտակար ներկայացնելով
 բանտարկել ստին . շատ պարզ է որ

ՏՊԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Չտակուայ չորեքշաբթի Ռուս-
 չուքը խաղաղ կը հեւար իր մե-
 ռելային խոր թափովը :

Կրօնական այդ վեհագոյն տօնը
 փախանակ իր ճոխ փայլովը կաղ-
 դուրելու և մեղմացնելու հայ
 պանդխտին հոգեկան կծու կու-
 կիծները, աւելի ևս պայրացուց
 և ճմռթկեց . թափառական ան-
 յոյս վիճակը իր խորաակիջ ճի-
 բաններով աւելի ևս մխրտճկե-
 ցաւ գէպի հոգոյն խորը . պան-
 դխտական տարեաց շարքին վրայ
 տարի մը ևս բարգեւորվ :

Չեւքերը ծոցին, երեսը կախ,
 աչքերը աժգոյն սրճարանի մը
 անկիւնը ծալապատիկ նստած
 մտաւանջութեան լարիւրիւնդու-
 սին մէջ ի զուր կը ջանայ իրեն
 համար կարեկից և յուսատու է-
 ջեր որոնել, ի զուր կը բանդագու-
 շէ հոգեով ու սրտով թռչիլ և թա-
 ուիլ հայրենեաց արիւնոտ երթի-
 կին վրայ . անկարեկից ու ան-
 մխիթար կը հեծէ ու կը մխայ
 լուրի մնչիկ . . .

Երկինք կամպոտի, կայծակները
 կը փայլատակեն ու մրրիկը կը
 մնչէ : քաղաքը ահագին սեւ
 սգոյ քող մը դարձած՝ անընդհատ
 կը գլմազբաւէ կատաղի քամիի
 բուռն հարուածներուն . նուազ
 լոյսերու փողփողիւնները որ գե-
 րեզմաննայային խռու լուծեան
 տպաւորութիւնները վայրկեան
 մը զգայնել կուտային, իրենց
 դիրքերուն մէջ օգէն առկախ՝
 լուսոյ փշտիկներու կը նմանէին :
 Փողոցներու անց ու դարձը դադ-
 րած էր . ու միայն երբեմն եր-
 բեմն կառքերու ձիանց արովիւն-

գուրդ տալու համար որոշած էին այդ
 քաղաքի վարժապետին կենաց վերջ
 մը տալ . որն որ իրագործուեցաւ .
 Շէխ Կեամիլի միջոցաւ սպանուե-
 լով :

1879 թուականին Սուրբ կարա-
 պետի գպրոցին ստալին կարգի 12
 աշակերտներն արձակուրդ ստացան՝
 Վարդէնիս գիւղացի Մարգար վար-
 ժապետն ևս այդ կարգին պատկանե-
 լով՝ գիւղ վերադարձաւ, իր վառ
 եռանդն և իր արտի մէջի վաղուց
 մշակուած երեսակայական գաղփա-
 ներն ձեռք առնելով իրականացնե-
 լու՝ որ երկար ժամանակ գպրոցի մէջ
 գինք կը հաւելր ու կը մաշէր . գիւղ
 մասնելուն պէս՝ սուանց վարանման իր
 երիտասարդական սուքարիւնութեամբ
 ինքզինք մէջ նետեց . երբէք չի մաս-
 րերելով որ՝ նոր և ամէն տեսակ
 գործեր . սուալին անգամ անպայման
 դժուարութեան կը հանդիպին . ու
 շատ անգամ ալ մարգար տարիներով
 ի զուր կը զբաղեցնեն, խոչընդոտ
 գառնելով ամէն մէկ քայլին իսկ :

ՄԱԿԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻԱՆ,
 (Շաւրուակիչի)

ները էին որ լսելի կըլլային միմեկին մէջէն գիշերապահաց սուղիներու ձայնին հետ :

Վայրկեան մը կընկզմիմ խոր մտածումներու մէջ . հազար ու մէկ հարցեր կը պաշարեն զիս . աւելի խորը կուզեմ սուղել մտային բոլոր ճիգովս . երեւակայութիւնս կը լարեմ լաւ մը . ահա . աչքիս առջեւ է հայրենիքս իւր աւերակներովը . ահա' , ծերուկ մայրս՝ որ ձեռքը հակելի մը բռնած ինձ կերկնցնէ . . . — բայց աս ի՞նչ է մայր , որքան կարմրուկ է . . . — առ , առ . այո զաւակս , շատ կարմիր է , ելբորդ արիւնը . . . կը կըլլայի լեզուս , բառ մը չեմ կրնար արտաբերել , ներքին տագնապը կը խնդդէ զիս . մազերս փուշ փուշ կը ցցուին , ոտքերս կը դողան ու հոգիս կը փրփրէ , սոսկալի շղատումներէ մը վերջ կսթափիմ արիւն քրքրատիւքի մէջ . . . :

Խղճի արդար ձայնն էր որ կըսէր . «Այն կարմիր հակելիները որ կը տեսնէք , հայ նահատակներու արեան մէջ թաթխուած են . ասկէ վերջ հայոց համար չիք Ձատիկ » :

Կը դադրի հովը ու կը բացուի երկինք . ալ չեն լսուիր խօլ մարդիկ կատաղի գոչելն Վայնասունները և ոչ ալ բարդ բարդ բոսորակոյն ամպոց փայլակի արհաւիրքները . խաղաղ է երկինք ու պայծառ : Հեռուէն լսելի կըլլան նուագներու խորխոր մի հայկական մարշի գեղեցիկները՝ «Կռուցէք աղերք » : Կը յուշաբերուիմ . միտքս կիյնայ ներկայացում տրուելը . կաճապարեմ , կը թողում լսելիս և կը հեռանամ : Ձայնը երթալով կը սաստկանար աւելի ալգու և աւելի խուրխուտիչ կերպով . ընդարձակ պողոտան ճեղքելով անհամբեր կը գիմեմ դէպի հոն :

Կը ներկայացուէր «Վահան Մամիկոնեան » :

Սրահը լուսազարդուած էր և կահաւորուած գոյնզգոյն դրօշակներով ու գորգերով . բեմին գագաթը կը բարձրանար օրուայ հերոսին նկարը : Մուտքը վճարելէն վերջ կը մտնեմ ներս , կանաչանանամ անկիւն մը , ուշադրութիւնս ու աչքերս լաւ մը կը սրեմ յստակ և որոշ տեսնելու զեռաստի երեսասարգներու անդրանիկ ներկայացումը՝ որուն յաջողութիւնը և ընդունելութիւնը պիտի վարձատրէր զիրենք ու իրենց գոյութեան մշտնջենաւորութեանը փայլուն զարկ մը պիտի տար :

Սիրտս անդադար կը տրոփէ . անհամբերութեան ծարուր կը խնդդէ զիս թէ՛ ե՞րբ պիտի բեմ բարձրանան ու ժողովրդեան դիւրամատչելի ընել տան աղգային այդ մեծ ողբերգութիւնը :

Կը լսեն նուագաց ձայները , կը դադրին սրահին մէջ երթեւեկութեանց օտնաձայները , շեքով ծափահարութեանց ու «Կեցցէ՛» վահաններու մէջ կը բացուի վարագոյրը :

Ինձը գրաւուած էր հայ իշխաններէ և զօրականներէ . անգին պատին վրայ նկարուած կար Յոսեայ անտառը ու իւր կուրծքը՝ Արատու դաշտը՝ որ արեանց ու կոտորածաց մէջ կը ծփար : Վահան պաշարուած էր նախարարներէ . վրիժուց բողոքը շանթահար տեղատարափներու պէս կը թօթափեցնէր պարսից վրայ յալթական վահանը ի ձեռին . կընտրէր փառաւոր մահը՝ քան թէ ստրկական կեանքը . Ձարեհ իր որդին հաստատ մտքով , անկեղծ ու իրական ձեւերով հայրենիքի ցաւոց ու արատաւաց կայլակները սրբելու համար անձնազոհութիւն կը բացադանչէր :

Խաղը տեւեց ամբողջ երեք ժամ . ժողովուրդը անդադար կը ծափահարէր , վերջի վարագոյրին ամէն ոք շատ գոհ մեկնեցաւ . կրնամ ըսել որ եթէ Ռուսչուքի պանդուխտ աղգայիները Ձատկական տօներու մէջ ունեցան միութարութեան արժանի կէտ մը , այն ալ թատրոնի տուած բարոյական աղգեցութիւնն էր :

Տեղացի հարուստներէն ներկայ էր միայն Տ. Սարգիս Գուլումեան որ բացառութիւն կազմեց , սակայն , (ինչպէս որ առածը կըսէ) «մէկ ծաղիկով զարուսն չի դարձնի » :

Ռուսչուք , 20 Ապրիլ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունիմք ծանուցանել արագոյ հայ հասարակութեան թէ , երկուսեւ Որբախնամ ընկերութիւնը Ապրիլ մէկէն սկսած է իր բաժնեգրիները և մասնաւոր նուէրները զանձել և ընդունել : Ուստի հրապարակու կը յայտարարեմք և լիայոյս եմք որ թէ անկողս և թէ արտասահմանի ընդհ . հայութիւնը չի պիտի զլանան իրենց նիւթակտն և բարոյական աջակցութիւնը և օգնութիւնը , որովհետեւ սոյն պէտքը արդի ժամանակաւ անհրաժեշտ և վսեմներէն էն կարեւորագոյնն է . այն որբիկներն են որ պիտի կազմեն ապագայ հայութեան հաստատուն կուտանը :

Մնամք Յաղպանօք
Ի գիմաց դործ . ժողովոյ երկուսեւ
Որբախնամ ընկերութեան
«Վասպուրականի»

Ատենադպիր Վ. Ատենադպետի
Յ. Կ. Ճանկիւղեան Յ. Բարսաւեան
Վառնայ , 17 Ապրիլ

Հասցէ
Յ. Կ. Ճանկիւղեան
Վառնա (Պուլկարիա)

Պէտք է աւելցնել նաեւ ընկերութեան վերաբերիլն :

Յ. Գ. — Ընկերութեան կիւրքը չը կրող ընկալագիրներու վճարուած ստակներու վարչութիւնը պատասխանատու չէ :

Նոյն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընթերցասիրաց ընկերութիւնս , քաղաքիս սնուս-շափահաս հայոց մտաւորական և բարոյական զարգացման նպաստելու համար , որոշած է տալ գիշերային դասեր , մայիս 1էն սկսած , երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ 10, 50 սանթիմ շաբաթականով , որ յատկացուելու է ի նպաստ Ընթերցարանիս : Պիտի աւանդուին հետեւեալ դասախօսութիւնները .

- Երկուշաբթի Հայոց Պատմ.
- Երեքշաբթի Պուլկարեան
- Չորեքշաբթի Գաղղիներէն
- Հինգշաբթի Հայերէն
- Ուրբաթ Թուարանութիւն
- Շաբաթ Գաղղիներէն

Փափաքողները կը հրատարակին զիմել ընթերցարան և արձանագրել տալ իրենց անունները ընթերցարանիս հակիչին . չմոռնալով միանգամայն յիշեցնել թէ՛ որ դասախօսութեանց կուզեն հետեւիլ :

Առթէս օգտուելով ընկերութեան վարչութիւն կը խնդրէ յառաջդիմուէր հայ հեղինակներէ և հրատարակիչներէ որ բարեհաճին քաջալերել և օժանդակել այս բարենպաստ ձեռնարկիս , նուիրելով իրենց հրատարակութիւններէ մի մի օրինակ և ընթերցարանիս .

Կը յայտնեմք նաեւ մեր շնորհակալութիւններ այն ամէն նուէրներու համար որ բլլալու են աչնիւ հայ հասարակութեան կողմանէ :

Վարչաբնակ Ընթ. Ընկ.
Վառնա 20 Ապրիլ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկայի հայերը միթիւնկներ կը կազմեն Ամերիկեան կառավարութեան գիմելու որպէս զի Միացեալ Նահանգները Թուրքիայէն պահանջեն Ամերիկահայատակ հայերու կրած ֆրանսիերու փոխարժէքը եւս :

Սուլթանը մինչեւ հիմա Ամերիկացիներու պահանջը կը մերժէ ոչ միայն անոր համար որ դրամ չի ուզեր վճարել , և կը վախնայ թէ միւս պետութիւններն ալ նմանօրինակ պահանջներ ընեն , այլ նաեւ այն պատճառով որ Մահմետականները կը հակնան թէ հայոց պատճառաւ ելած ֆրանսիւն է որ թուրք կառավարութիւնը օտար ճնշման ներքեւ կը պարտաւորուի վճարել :

Մտաւորական շարժում առաջ Պոլսոյ մէջ ձեռքարկուեցր են 32 թուրքեր , ձեռքարկուածները արտօրեր են առանց արտօնելու նոյնիսկ հանդերձ զէն վերցունել :

Ճէնէրալ Բօպէրտս արամապիր է իր ամբողջ զօրութիւնը երեք մասի բաժնելով , Մէտ-

թուսի , Յրէնչի և Փօլ Բարուի հրամանատարութեան ներքեւ դէպի Ռինսպուրկ յառաջ խաղալ Անգլիական թերթերը կը կարծեն որ Մէֆկիկի զպատուով թողած ըլլան մայիս 11ին , Անգլիոյ թողութիւնն ճնշողեան տարեդարձին օրը :

— Պէլմֆօնթէնի մէջ անգլիացիները ընկերութիւն մը գտած են որ ալտուրներով անգլիական ամէն շարժումները պօթրինելու կը հաշորդէ :

— Անգլիացիք որոշած են Օրանով մէջ հրդեհել բոլոր այն շինութիւնները ու ազարակները ուսկէ զէնք կը գտնուին :

— Ալաշկերտի մէջ , ռուսական սահմանի քովերը քրիտերը վեց հայ սպաննած են . լաշկերտի և Պայաղիտի հայերը սարսափի մէջ են : Շատ զիւղերէ հայերը կը գաղթեն դէպի կովկաս . 50 թուրք զինուորներ տուած են Ալաշկերտի Սուրբ Յովհաննէս վանքը . հոգեւորականները զիւրօրներէն սարսափած փախած են :

— Իսմայիլ պէյի միջոցէպիւն պատճառով Պոլսոյ մէջ 50 թուրքեր եւս ձերբակալուած են :

— Բացի Ամերիկայէն մլւս պետութիւններն ալ Սուլթանէն կը պահանջեն իրենց հպատակներու հայկական կոտորածներու ժամանակ կրած ֆրանսիերու վոխարէնը : Անգլիան 65,000 ռուկի , Գաղղիան 55,000 , Իտալիան 15,000 ռուկ միւսները աւելի փոքր գումարներ յայտարարած են : Այդ պահանջները եղած են զեւ 1897 թուին , սակայն Բ. Գուլումեան ձգած է , որովհետեւ վճարելը կը նշանակէ հայկական կոտորածներու պատասխանատուութիւնը կառավարութեան վրայ ձգել :

— Իսմայիլ պէյ որ վերջերս Թարապուզի վայի նշանակուեցաւ , մտածելով որ ճանապարհին պիտի սպաննուի մերժեց այդ պաշտօնը , շնորհիւ պետական մը միջամտութեան Սուլթանը թոյլ տուած է պէյին իր երեք զաւակներովը միասին Եւրոպա երթալ և հոն ապրիլ :

— Փարիզի թերթերէն մին հրատարակած է այն կոչը , զոր պօթրուան պատգամաւորութեանը զրկած է Ամերիկեան ժողովուրդին յայտարարելու թէ պատգամաւորութեան նպատակն է պետութիւններէն պահանջել որ իրագործեն Լահէի ժողովի որոշումները և Ամերիկայէն խնդրել օպնելու վերջ գնել այս եղբայրսպան պատերազմին :

Թ.Ա.Տ.Ր.ՈՒՆ «Ս.Ա.Ն.Թ.Ր.Ա.Ն»

«Վէստիլոն» հայ դերասանական խումբը , վաղը գիշեր , Ապրիլ 27 , պիտի ներկայացնէ ի նպաստ 84 Պայծառ մասուլճեանի :